

**ЦЕНТРАЛЬНОУКРАЇНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ВОЛОДИМИРА ВИННИЧЕНКА**

Факультет: *історії та права*

Кафедра: *філософії, політології та міжнародних відносин*

СОЦІОЛОГІЯ МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН

ПП НД/ОК 2.1.1.4

СИЛАБУС

2019 – 2020 навчальний рік

Силабус це персоніфікована програма викладача для навчання студентів з кожного предмета, що оновлюється на початок кожного навчального року.

Силабус розробляється відповідно до освітньо-професійної програми підготовки фахівця відповідного рівня та згідно навчального і робочого навчального планів, з врахуванням логічної моделі викладання дисципліни.

Силабус розглянутий на засіданні кафедри філософії, політології та міжнародних відносин.

Протокол від «30» жовтня 2019 року № 1

Завідувач кафедри

(Ю.В. Харченко)

Розробник: кандидат соціологічних наук, доцент кафедри філософії, політології та міжнародних відносин Ключенко Е.О.

1. Ел. адреса:

Інша контактна інформація:

2. Опис навчальної дисципліни: Філософія міжнародних відносин

Спеціальність:	<i>291 Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії</i>
Освітньо-професійна програма:	<i>291 Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії</i>
Рівень вищої освіти:	<i>Другий (магістерський)</i>
Форма навчання:	<i>Денна/Заочна</i>
Курс:	<i>I</i>
Семестр:	<i>II</i>

Найменування показників	Характеристика навчальної дисципліни	
Кількість кредитів – 4,5	<i>Нормативна</i>	
Блоків – 3		
Загальна кількість годин – 120		
Тижневих годин для денної форми навчання: 1		
Лекції	<i>18 год.</i>	<i>4 год.</i>
Практичні, семінарські	<i>16 год.</i>	<i>4 год.</i>
Лабораторні	<i>0 год.</i>	<i>0 год.</i>
Самостійна робота	<i>86 год.</i>	<i>112 год.</i>
Вид підсумкового контролю:	<i>Екзамен</i>	
Сторінка дисципліни на сайті університету		
Зв'язок з іншими дисциплінами.	<i>соціологія, соціальна філософія, філософія політики, філософія історії, людина і політика, політичні комунікації, політична риторика, теорія аргументації в політиці, логіка тощо.</i>	

3-4. Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою навчальної дисципліни «Соціологія міжнародних відносин» є розкриття базових теорій міжнародних відносин, головних понять і методів дослідження і аналізу.

Навчальна дисципліна ставить за мету розуміння студентами теорій міжнародних відносин та формування навичок використання отриманих знань у майбутній професійній діяльності.

Завдання:

- Показати місце і роль соціології міжнародних відносин в політологічному аналізі;
- Сприяти розумінню соціологічних знань в сфері міжнародних відносин в професійній діяльності;
- Спонукаати студентів до формування наукової парадигми пояснення світових подій та світового розвитку крізь призму міжнародних відносин;
- Довести, що важливо навчитися критично розглядати інформацію в сфері міжнародних відносин;
- Сформувати навички науково аналізувати події та явища в сфері міжнародних відносин.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен

знати:

- понятійно-категоріальний апарат соціології міжнародних відносин;
- базові парадигми міжнародних відносин;
- сучасні тенденції у міжнародних відносинах;

вміти:

- коректно застосовувати понятійно-категоріальний апарат соціології міжнародних відносин;
- формулювати й аналізувати проблеми, застосовувати наукові концепції для пояснення явищ і подій у міжнародних відносинах.

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми у студента мають бути сформовані такі компетентності:

○ **Інтегральні компетентності**

- Здатність розв'язувати комплексні теоретичні та практичні задачі і проблеми під час професійної діяльності в галузі міжнародних відносин, зовнішньої політики, міжнародних комунікацій та регіональних студій або в процесі навчання, що передбачає проведення досліджень та здійснення інновацій і характеризується невизначеністю умов та вимог.

•

○ **Загальні компетентності**

- **ЗК-1** Здатність проведення досліджень на відповідному рівні.
- **ЗК-2** Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.
- **ЗК-3** Вміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми.
- **ЗК-6.** Здатність працювати в міжнародному контексті.

•

○ **Спеціальні (фахові, предметні) компетентності**

- **СК-1.** Здатність виявляти та аналізувати природу, динаміку, принципи організації міжнародних відносин, типи та види міжнародних акторів, сучасні тенденції розвитку світової політики.
- **СК-2.** Здатність приймати обґрунтовані рішення щодо здійснення міжнародної та зовнішньополітичної діяльності.
- **СК-3.** Здатність аргументувати вибір шляхів вирішення завдань професійного характеру у сфері міжнародних відносин, суспільних комунікацій та регіональних студій, критично оцінювати отримані результати та обґрунтовувати прийняті рішення.
- **СК-4.** Здатність аналізувати глобальні процеси та їх вплив на міжнародні та суспільні відносини, політичні та суспільні системи. **СК5.** Здатність аналізувати та прогнозувати міжнародні відносини у різних контекстах, зокрема політичному, безпековому, правовому, економічному, суспільному, культурному та інформаційному.

- **СК-6.** Здатність використовувати для дослідження міжнародних відносин, суспільних комунікацій та для регіональних студій теоретичні та методологічні підходи політології, економічної та правової науки, міждисциплінарних досліджень.
- **СК-10** Здатність до самонавчання, підтримки належного рівня знань, готовність до опанування знань нового рівня, підвищення своєї фаховості та рівня кваліфікації.

Програмні результати навчання відповідні компонентам освітньої програми:

- **РН-1.** Знати та розуміти природу, джерел та напрямів еволюції міжнародних відносин, міжнародної політики, зовнішньої політики держав, стану теоретичних досліджень міжнародних відносин та світової політики.
- **РН-6.** Визначати, оцінювати та прогнозувати політичні, дипломатичні, безпекові, суспільні й інші ризики у сфері міжнародних відносин та глобального розвитку.
- **РН-7.** Оцінювати та аналізувати міжнародні та зовнішньополітичні проблеми та ситуації, пропонувати підходи до вирішення таких проблем.
- **РН-8** Визначати та прогнозувати політичні, дипломатичні, безпекові, суспільні й інші ризики у сфері міжнародних відносин та глобального розвитку.
- **РН-9** Оцінювати та аналізувати міжнародні та зовнішньополітичні проблеми і ситуації, пропонувати підходи до вирішення таких проблем.
- **РН-10** Розробляти та реалізовувати проекти прикладних досліджень міжнародних відносин, зовнішньої та світової політики.
- **РН-13** Оцінювати міжнародні події, процеси у сфері міжнародного співробітництва та міжнародної безпеки, стан взаємодії та конфлікту в міжнародних та регіональних системах.
- **РН-16** Організовувати та здійснювати індивідуальні та групові дослідницькі проекти у сфері міжнародних відносин, зовнішньої та світової політики, регіоналістики та міжнародних комунікацій
- **РН-18** Здатність аналізувати особливості і тенденції розвитку міжнародних відносин шляхом інноваційних прикладних технологій.

5. Зміст дисципліни. Календарно-тематичний план

Структура навчальної дисципліни

Назви розділів і тем	Кількість годин											
	усього	денна форма					усього	заочна форма				
		у тому числі						у тому числі				
1	2	л	п	лаб.	інд.	с. р.	8	л	п	лаб.	інд.	с. р.
Тема 1. <i>Соціологія міжнародних відносин (СМВ): формування, об'єкт, дебати.</i>	2	2					1	1				
Тема 2. <i>Парадигма реалізму в міжнародних відносинах</i>	2	2					1	1				
Тема 3. <i>Парадигма лібералізму в міжнародних відносинах</i>	2	2					2	2				
Тема 4. <i>Марксизм та Англійська школа в МВ.</i>	2		2				1		1			
Тема 5. <i>Критична теорія, постмодернізм та фемінізм у МВ.</i>	2		2				1		1			
Тема 6. <i>Нормативізм,</i>	2		2				26					26

<i>історична соціологія та конструктивізм у МВ.</i>												
Тема 7. <i>Влада, еліта та прийняття рішень в системі МВ.</i>	22					22	22					22
Тема 8. <i>Війна, мир та безпека в МВ.</i>	22					22	22					22
Тема 9. <i>Інтереси, цінності та могутність у МВ.</i>	22					22	22					22
Тема 10. <i>Світова економіка у МВ.</i>	20					20	22					22
Усього годин	98	6	6			86	118	4	2			112

6. Тематика лекцій

Тема 1. Соціологія міжнародних відносин (СМВ): формування, об'єкт, дебати. (2 години).

План

1. Причини та історія формування СМВ як академічної дисципліни.
2. Об'єкт, мета, завдання, функції та роль СМВ.
3. Класифікація парадигм міжнародних відносин (МВ).
4. Основні етапи наукових дебатів стосовно міжнародних відносин

Тема 2. Парадигма реалізму в міжнародних відносинах (2 години).

План

1. Теоретичні основи реалізму в МВ.
2. Основні принципи реалізму в МВ.
3. Типи реалізму в МВ: класичний, геополітичний, неореалізм (структуралізм).

Тема 3. Парадигма лібералізму в міжнародних відносинах (2 години).

План

1. Теоретичні основи лібералізму в МВ.
2. Основні принципи лібералізму в МВ.
3. Типи лібералізму в МВ: класичний лібералізм, неолібералізм, інституціоналізм, теорії глобалізації.

7. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Тема 4. Марксизм та Англійська школа в МВ. План 1. Марксизм і неомарксизм в МВ: головні принципи. 2. Концепція світ-систем (Імануїл Валерстайн). 3. Альтерглобалізм: троцькизм та анархізм. 4. Основні принципи англійської школи в МВ. Природне право Гуго Гроція та поняття «світове суспільство». 5. Концепція спільноти держав (Хедлі Булл). Концепція світового суспільства (Джон Бертон). 6. Концепція системи держав (Мартін Уайт). Інтернаціональні системи в історії (Барі Бузан).	2 год.
2	Тема 5. Критична теорія, постмодернізм та фемінізм у МВ. План	2 год.

	<p>1. Основні принципи та головні напрямки постпозитивізму в МВ.</p> <p>2. Критична теорія МВ: концепції гегемонії (Антоніо Грамші) і контргегемонії та контрсуспільства (Роберт Кокс). Теорія вибору інтелектуальної еліти (Стівен Гіл). Теорія общин діалогу (Ендрю Лінклейтер).</p> <p>3. Постмодернізм в МВ. Концепція інтертекстуальності та волі до влади (Річард Ешлі). Концепція антидипломатії та дискурсу (Джеймс дер Деріан).</p> <p>4. Фемінізм в МВ: принципи та типи. Концепція гендеру Заходу і Сходу (Сінтія Енлоє). Концепція жіночого погляду на людство (Анна Тікнер). Постмодерністський фемінізм Донни Харауей.</p>	
3	<p>Тема 6. Нормативізм, історична соціологія та конструктивізм у МВ.</p> <p style="text-align: center;">План</p> <p>1. Нормативізм як помірний постпозитивізм в МВ. Концепція етики в МВ (Кріс Браун). Концепція багатовимірного опису МВ (Майкл Уолцер).</p> <p>2. Історична соціологія МВ. Критика хронофетишизму і темпоцентризму (Стівен Хобден). Критика євро центрizmu і расизму (Джон Хобсон).</p> <p>3. Конструктивізм в МВ. Когнітивізм як принцип. Концепція конструкцій соціальних взаємодій (Пітер Катценштайн). Концепція людського впливу на МВ (Ніколас Онуф). Концепція плюралізму ідентичностей (Олександр Вендт).</p>	2 год.

8. Завдання для самостійної роботи

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	<p>Тема 7. Влада, еліта та прийняття рішень в системі МВ.</p> <p style="text-align: center;">План</p> <p>1. Реалізм: могутність, кваліфікована влада і некомпетентна більшість, суверенітет.</p> <p>2. Лібералізм: подолання сили, кваліфікований індивід та рішення.</p> <p>3. Англійська школа: соціалізація правителя, клуб правителів, рішення та престиж.</p> <p>4. Марксизм: влада капіталу. Капітал як суб'єкт світового панування. Рішення про революцію.</p> <p>5. Критична теорія: анатомія впливу. Постмодернізм: правило іманентності.</p> <p>6. Історична соціологія: ієрархія суспільств. Фемінізм: панування чоловіків.</p> <p>7. Нормативізм: правитель світу. Конструктивізм: створити правителя.</p>	22 год.
2	<p>Тема 8. Війна, мир та безпека в МВ.</p> <p style="text-align: center;">План</p> <p>1. Реалізм: війна як даність, розуміння справедливої війни, війна як стан.</p> <p>2. Лібералізм: світ як будівля, вічний мир, теорії демократичного миру та їхня критика, глобалізм та транс націоналізм.</p> <p>3. Англійська школа: війна згідно правил, раціоналізм у МВ, війна як інституція.</p> <p>4. Марксизм: через війну до революції, класова боротьба та теорія партизанської війни.</p> <p>5. Критична теорія: вибір інтелектуала та «пасивна революція». Постмодернізм: екзорцизм агресивності.</p> <p>6. Фемінізм: жіночий погляд на війну. Історична соціологія:</p>	22 год.

	розрізнення війн. 7. Нормативізм: етика війни. Конструктивізм: війна як ідеація.	
3	Тема 9. Інтереси, цінності та могутність у МВ. План 1. Реалізм: національні інтереси, «баланс могутності», право найсильнішого. 2. Лібералізм: універсальних демократичних цінностей, колективні інтереси, «м'яка сила». 3. Англійська школа: соціалізація сил, лімітована могутність, соціальні цінності. 4. Марксизм: класові інтереси, боротьба за могутність, матеріальні цінності. 5. Критична теорія: інструментарій гегемонії. Постмодернізм: воля до влади. 6. Фемінізм: гендерний індекс в деконструкції. Історична соціологія: універсалізм і цивілізація. 7. Нормативізм: етична структура. Конструктивізм: соціальна легітимація.	22 год.
4.	Тема 10. Світова економіка у МВ. План 1. Реалізм: меркантилізм, автаркія великих просторів, теорія гегемоністської стабільності, капітал і влада у МВ. 2. Лібералізм: суспільства «тендітної» торгівлі, протилежність меркантилізму, неоліберальна доктрина у міжнародній економіці. 3. Англійська школа: неуважність до міжнародної економіки. 4. Марксизм: капітал, капіталістична економіка. Світ-системи у міжнародній економіці. 5. Критична теорія: концепція світопорядків. Поняття «Хартланд Локка». Соціальне відтворення капіталу. Плюральність цивілізацій. Ієрархії ефективності (економічний расизм).	20 год.
	Разом	86 год

9. Література для вивчення дисципліни.

Навчальні посібники:

1. Введение в теорию международных отношений: учебное пособие / отв. редактор А.С. Манькин. — М.: МГУ им. М. В. Ломоносова, 2001. — 320 с.
2. Мальський М. З. Теорія міжнародних відносин: підручник / М. З. Мальський, М. М. Мацях. — К.: Знання, 2007. — 461 с.
3. Міжнародні відносини: Історія. Теорія. Економіка. Право: навчальний посібник / за ред. М.З. Мальського, Ю.М. Мороза. — К.: Знання, 2010. — 463 с.
4. Международные отношения: теории, конфликты, движения, организации: [Учебное пособие] / П. А. Цыганков, Г. А. Дробот, М. М. Лебедева и др.; Под ред. проф. П. А. Цыганкова. — Изд. 2-е, перераб. и доп. — М.: Альфа-М, 2013.- 335 с.
5. Цыганков, А. П. Социология международных отношений: Анализ российских и западных теорий: Учебное пособие для студентов вузов / А. П. Цыганков, П. А. Цыганков. — М.: Аспект Пресс, 2006. — 238 с.
6. Современные международные отношения и мировая политика: учебник для студ., обучающихся по спец. и направлениям «Международные отношения» и «Регионоведение» / А. В. Торкунов, И. Г. Тюлин, А. Ю. Мельвиль [и др.] ; отв. ред. А. В. Торкунов. — М. : Просвещение, 2005. — 990 с.
7. Современные международные отношения. Учебник для студентов вузов. Под редакцией Торкунова А.В., Малыгина А.В. — М.: Аспект пресс, 2012.
8. Сізіх Н. В. Теорія прийняття рішень в міжнародних відносинах: навчальний посібник / Н. В. Сізіх. — К.: Кобза, 2003. — 208 с.
9. Шевчук В. О. Навчальні тести з курсу "Теорія міжнародних відносин" : навчальний посібник / В. О. Шевчук. — Львів : Каменяр, 2001. — 88 с.

Наукова література:

1. Алстед, Я. Историческая социология – зачем и как? / Якоб Алстед // Социологические исследования (Социс). – 2005. - № 5. – С. 122-128.
2. Бузан Б. Уровни анализа в международных отношениях // Теория международных отношений на рубеже столетий. – М., 2002.
3. Булл Х. Анархическое общество: исследование проблемы порядка в мировой политике // Антология мировой политической мысли: в 5 т. – М., 1997. – Т.2.
4. Валлерстайн И. Анализ мировых систем и ситуация в современном мире. — СПб. : Университетская книга, 2001. — 416 с.
5. Вендт, А. Четыре социологии международной политики / Александр Вендт // Международные отношения: социологические подходы / Под ред. П.А.Цыганкова. – М.: Гардарики, 1998. –243 с.
6. Говард М. Війна в європейській історії / М. Говард. — К.: Мегатайп, 2000. — 168 с.
7. Глобалистика: Международный междисциплинарный энциклопедический словарь / Под. ред.: И.И. Мазура, А.Н. Чумакова. — СПб: ИЦ "ЕЛИМА": ИД "Питер", 2006. — 1160 с.
8. Грум Д. Растущее многообразие международных актёров // Международные отношения: социологические подходы. – М., 1998.
9. Давыдов Ю. Понятие «жесткой» и «мягкой» силы в теории международных отношений // Международные процессы. Журнал теории международных отношений и мировой политики. – Том 2. – № 1 (4). – Январь-Апрель 2004.
10. Капітоненко М. Г. Міжнародні конфлікти: навчальний посібник/ М.Г. Капітоненко. — К.: Либідь, 2009. — 352 с.
11. Лебедева М. М. Мировая политика: учебник/ М. М. Лебедева. — М.: Аспект Пресс, 2003. — 351с
12. Макиавелли Н. Государь / Н. Макиавелли. — М.: Планета, 1990. — 80 с.
13. Манн, М. Нации-государства в Европе и на других континентах: разнообразие форм, развитие, неугасание / Майкл Манн // Нации и национализм / [Б. Андерсон, О. Бауэр, М. Хрох и др.] ; пер. с англ. и нем. Л. Е. Переяславцевой, М. С. Панина, М. Б. Гнедовского. – М.: Праксис, 2002. – С. 381-410.
14. Мировая политика: теория, методология, прикладной анализ / Отв. ред. А.А. Кокошин, А.Д. Богатуров. — М.: Эдиториал УРСС, 2004. — 432 с.
15. Миронов, Б. Н. Социология и историческая социология: взгляд историка / Б. Н. Миронов // Социологические исследования (Социс). – 2004. - № 10. – С. 55-63.
16. Моргентау Г. Политические отношения между нациями // Теория международных отношений: Хрестоматия. – М., 2002.
17. Най Д. и Кохэн Р. Транснациональные отношения и мировая политика // Теория международных отношений: Хрестоматия. – М., 2002.
18. Теорія міжнародних відносин: термінологічний словник. — Л.: Тріада плюс, 2011. — 318 с.
19. Тешке, Б. Миф о 1648 годе: класс, геополитика и создание современных международных отношений / Бенно Тешке ; [пер. с англ. Д. Кралечкина]. – М.: Изд. дом Гос. ун-та – Высшей школы экономики, 2011. – 416 с.
20. Тилли, Ч. Принуждение, капитал и европейские государства. 990–1992 гг. / Чарльз Тилли; [пер. с англ. Менской Т.Б.]. - М.: Издательский дом «Территория будущего», 2009. - 328 с. - (Серия «Университетская библиотека Александра Погорельского»).
21. Українська дипломатична енциклопедія: у 2 т. / Голова ред. кол. Л.В. Губерський. — К. : Знання України, 2004. — Т. 1: А – Л. — 2004. — 760 с.; Т. 2: М – Я. — 2004. — 812 с.
22. Фукуяма Ф. Конец истории и последний человек / Ф. Фукуяма. — М.: АСТ, 2010. — 592 с.
23. Хантингтон С. Столкновение цивилизаций? / С. Хантингтон — М.: АСТ, Мидгард, 2007. — 576 с.
24. Холліс М. Пояснення і розуміння міжнародних відносин / М. Холліс, С. Сміт. — Х. : Видавнича група "РА — Каравела", 2002. — 216 с.
25. Цыганков П.А. Теория международных отношений: хрестоматия / под ред. П. А. Цыганкова. — М. : Наука, 2002. — 546 с.
26. Цыганков, П. А. Эволюция западных теоретических подходов к исследованиям международных отношений / П. А. Цыганков // Современные международные отношения и мировая политика : Учебник / А. В. Торкунов, И. Г. Тюлин, А. Ю. Мельвиль и др.; Отв. ред. А.В. Торкунов. – М.: Просвещение, 2005. – С. 16-47.

29. Этциони А. От империи к сообществу: новый подход к международным отношениям / А. Этциони. — М. : Научно-издательский центр "Ладомир", 2004. — 342 с.
30. International relations theory for the twenty-first century [Text] : An introduction / ed. M. Griffiths. — London ; New York : Routledge, 2007. — 184 p.
31. Timothy Dunne, Milja Kurki, Steve Smith. International relations theories: discipline and diversity. — Oxford University Press, 2007 — 350 p.
32. Torbjørn I. Knutsen. A history of international relations theory. — manchester university press, 1997 — 354 p.
33. Chris Brown. Understanding international relations. — palgrave macmillan, 2001 — 296 p.
34. Chris Brown, Terry Nardin, Nicholas J. Rengger. International relations in political thought: texts from the ancient greeks to the first world war. — Cambridge University Press, 2002. — 617 p.
35. Scott Burchill. Theories of international relations. — Palgrave Macmillan, 2005. — 310 p.